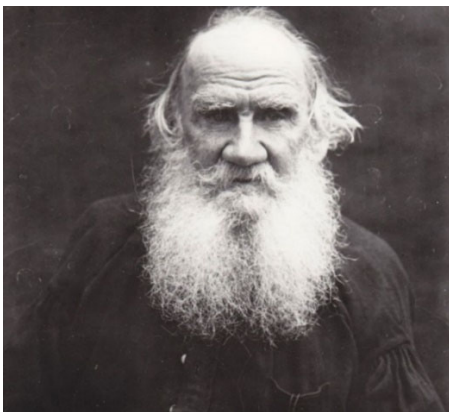

Tolstoj o pravoslavlju

Zlatni standard za poznavanje istine od životne važnosti svakog pojedinca jeste Biblija, tu nema ništa više da se doda. Centralna ličnost Biblije jeste Isus jer niko ne može doći Ocu sem kroz Njega. „**Isus mu odgovori: ‘Ja sam put i istina i život. Niko ne dolazi k Ocu osim kroz mene.’“ (Jevanđelje po Jovanu 14:6)**. Isus je Riječ koja je postala tijelo i zato je Riječ standard za svako učenje i proučavanje: „**I Riječ je postala tijelo i prebivala u nama i gledali smo njenu slavu, slavu kao jedinorođenog od Oca, punu blagodati i istine.**“ (Jevanđelje po Jovanu 1:14)

„Svijet je uradio što je želio, dopustio je crkvi da objasni značaj i svrhu života.

Svijet je uspostavio život sasvim suprotan Hristovim naukama, a crkva izučava pisana djela na kojima je ostavila narod da živi u suprotnosti sa Hristovim zakonom, da živi prema svojoj ličnoj volji...“ (L.N. Tolstoj)

Lav Nikolajevič Tolstoj (rus. Лев Николаевич Толстой; Jasna Poljana, 9. septembar 1828 — Astarovo, 20. novembar 1910) bio je grof, ruski pisac svrstan u najveće ruske realiste toga doba. Tolstoj je prepoznao istinitost Biblije i imao je određene principe koji su proizašli iz tog saznanja, on je bio prvi koji je odbio autorska prava, bio je

protivnik državnog sistema, a zbog negiranja vjerskih autoriteta je ekskominiciran. Odbio je Nobelovu nagradu, mrzio novac i stao na stranu seljaka. Radio je neumorno i brinuo se o poboljšanju života drugih ljudi, onih koji su se nalazili na dnu društvene ljestvice. Svjestan zablude koju iznosi tadašnja pravoslavna crkva u Rusiji on ukazuje na očiglednost jeresi kroz svoja djela koja su mahom bila autobiografska.

Nakon upoznavanja biblijske istine, crkveni obred je opisivao sledećim riječima:

„I nikom od prisutnih, počev od sveštenika i upravnika pa završavajući s Maslovom, nije padalo na pamet da je onaj isti Isus, čije je ime šišteći bezbroj puta ponavljao sveštenik veličajući ga svakojakim čudesnim riječima, zabranio upravo sve ono što se ovdje činilo; zabranio ne samo besmislenu blagolagoljivost i bogohulno vraćanje sveštenika – učitelja nad hljebom i vinom, već je kategorično zabranio da se jedni ljudi nazivaju učiteljima drugih ljudi, da je zabranio molitve u hramovima, već zapovijedio da se svako moli u samoći, da je zabranio same hramove rekavši kako je došao da ih poruši i da je potrebno moliti se ne u hramovima već u duhu i istini; a što je najvažnije, da je zabranio ne samo da se sudi ljudima i da se drže u zatočenju, da se muče, sramote, pogubljuju kao što se ovdje činilo, već da je zabranio svako nasilje nad ljudima rekavši kako je došao da pusti sužnje na slobodu.

Nikom od prisutnih nije palo na pamet da je sve što se ovdje činilo bilo najveće bogohuljenje i ismijavanje onog istog Hrista u čije se ime sve to činilo. Nikom nije padalo na pamet da pozlaćeni krst sa emaljiranim medaljončićima na krajevima, koji je iznio sveštenik i pružao drugima da ga ljube, nije ništa drugo doli slika onih vješala na kojima je Hristos bio pogubljen upravo zato što je zabranio ono isto što se sad obavljalo ovdje u njegovo ime. Nikom nije padalo na pamet da oni sveštenici koji zamišljaju da u vidu hljeba i vina jedu tijelo i piju krv Hristovu, stvarno jedu tijelo i piju krv njegovu, ali ne u obliku komadića hljeba i vina, već time

što ne samo sablažnjavaju one „male“ s kojima je Hristos izjednačavao sebe, već ih lišavaju najvećeg blaženstva i podvrgavaju ih najtežim mukama, krijući od ljudi ono otkrovenje blaženstva koje im je on donio.

Sveštenik je mirne savjesti činio sve to, jer je od djetinjstva bio vaspitan u tome da je to jedina prava vjera u koju su vjerovali svi sveti ljudi koji su ranije živjeli, a sad vjeruju duhovni i svjetovni pretpostavljeni. On nije vjerovao da je od hljeba postalo tijelo, da je korisno za dušu izgovoriti mnogo riječi ili da je on stvarno pojeo komadić boga - u to se nije moglo vjerovati - već je vjerovao da je potrebno vjerovati u tu vjeru. A ono što ga je najvećma učvršćivalo u ovoj vjeri, bilo je to što je za izvršavanje obreda ove vjere već osamnaest godina dobijao prihode kojima je izdržavao svoju porodicu, sina u gimnaziji, ćerku u bogosloviji. Isto tako je vjerovao i crkvenjak, ali još čvršće od sveštenika jer je potpuno zaboravio suštinu dogmi ove vjere pa je znao samo da za znamenje, za pomen, za časove, za prosto molepstvijes (kraće bogoslužjenje u naročitim prilikama) s akatistom, da za sve to postoji određena cijena koja pravi hrišćani rado plaćaju. I zato je uzvikivao svoje „pomilus, pomilus“ i pojava i čitao ono što je određeno s isto toliko spokojnim uvjerenjem u neophodnost toga s kojim ljudi prodaju drvo, brašno, krompir. Upravnik zatvora pak i nadzornici iako nikad nisu znali niti su se udubljavali u pitanje u čemu se sastoje dogme ove vjere i šta je značilo sve ono što se obavljalo u crkvi - vjerovali su da je obavezno potrebno vjerovati u tu vjeru zato što viši pretpostavljeni i sam car vjeruje u nju. Osim toga, iako nejasno (nikako ne bi mogli da objasne kako se to dešava), osjećali su da je ta vjera pravdala njegovu svirepu službu. Da nije bilo te vjere, njima ne samo što bi bilo teže, već možda i nemoguće da sve svoje snage upotrijebe na to da muče ljude, kako su sada radili sasvim mirne savjesti. Nadzornik je bio tako dobrodušan čovjek da nipošto ne bi mogao živjeti

tako kad ne bi nalazio potpore u toj vjeri. I zato je stajao nepomično, ravno, usrdno se klanjao i krstio, nastojao da se gane kad su pjevali „lže heruvimi“, a kad su se stala pričešćivati djeca, istupio naprijed i vlastitim rukama digao dječaka koji se pričešćivao i držao ga. A većina uznika, osim malo njih koji su jasno vidjeli svu varku što se provodila nad ljudima te vjere i u duši su joj se smijali, većina je vjerovala da se u tim pozlaćenim ikonama, svijećama, kupama, odeždama, krstovima, ponavljanjima nerazumljivih riječi „Isuse preslatki“, „pomilos“ krije tajanstvena sila po kojoj se mogu steći velike povlastice u ovom i u budućem životu. Većina je njih izvršila, doduše, nekoliko pokušaja da te povlastice stekne za o- voga života molitvama, crkvenim službama, svijećama, i nije ih stekla. Molitve su im ostale neuslišane. Ali ipak je svaki bio tvrdo uvjeren da je ta nedaća slučajna, i da je ta ustanova koju odobravaju učeni ljudi i mitropoliti veoma važna ustanova, prijeko potrebna, ako ne za ovaj, a ono za budući život.“ (Iz knjige „Vaskrsenje“, str. 139-140)

Krajem februara 1901. Ruska pravoslavna crkva odstranila je iz svojih redova Lava Nikolajeviča Tolstoja.

Tolstoj je iznio svoj stav po pitanju ove odluke crkve:

„U početku nisam htio da odgovaram na odluku Sinoda o meni, ali je ova odluka izazvala vrlo mnogo pisama u kojima me meni nepoznati korespondenti – jedni psuju zbog onoga što odbacujem ono što ja i ne odbacujem, drugi me savjetuju da povjerujem u ono u šta ja nisam pre- stao vjerovati, treći izjavljuju da imaju isto mišljenje, u šta sumnjam da u stvarnosti postoji, i izražavaju saosjećanje, na koje sumnjam da imam pravo; i odlučio sam da odgovorim i na samu odluku i da ukažem na ono što je u njoj nepravedno, i na pisma koja mi šalju nepoznati korespon- denti. Odluka Sinoda uopšte ima mnogo nedostataka. Ona je nezakonita

ili namjerno dvosmislena; ona je proizvoljna, neosnovana, nepravična i, osim toga, sadrži klevetu i podstrekava na ružna osjećanja i postupke.

Ona je neosnovana zato što ističe da je glavni povod što se ona pojavila sve veće širenje moga lažnog učenja koje sablažnjava ljude, a meni je, međutim, vrlo dobro poznato da jedva ako ima stotinak ljudi koji sa mnom dijele isto mišljenje, i da je širenje mojih spisa o religiji, zahvaljujući cenzuri, tako ništavno da većina ljudi koji su pročitali odluku Sinoda nema ni pojma o tome šta sam pisao o religiji, što se dobro vidi iz pisama koja dobijam. Ona sadrži očiglednu neistinu tvrdeći da je crkva pokušavala da me urazumi, ali da su njeni pokušaji ostali bezuspješni, a u stvari ničega sličnog nikad nije ni bilo. Ona predstavlja ono što se pravnim jezikom zove kleveta, jer u njoj ima namjerno neistinitih tvrdnji koje idu na moju štetu. Ona, najzad, podstrekava na ružna osjećanja i postupke, jer je, kao što se moglo i očekivati kod neprosvećenih i nepromišljenih ljudi izazvala ozlojeđenost i mržnju prema meni koja dovodi i do prijatni ubistvom, i koja se ispoljava u pismima koja dobijam. „Sad si ti predan anatemi i posle smrti dopašćeš vječitih muka i izdahnućeš kao pas... prokletstvo tebi... matori đavole... proklet bio“ – piše jedan, drugi prekori jeva vladu što već nisam zatvoren u manastir, i pismo mu je puno psovki. Treći piše: „Ako te vlada ne ukloni – mi ćemo te sami natjerati da učutiš“, pismo se završava prokletstvom. „Imam ja načina, nitkove, da te uništiti“, piše četvrti... U odluci se kaže: „U svijetu poznati pisac, po rođenju Rus, po kršenju i vaspitanju pravoslavni, grof Tolstoj, sablažnjen ohološću svoga uma, drsko je ustao na Gospoda i na Hrista njegovog i na njegovo sveto dostojanstvo, javno se pred svima odrekao hraniteljice i vaspitačice matere svoje, crkve pravoslavne“. To da sam se ja odrekao crkve koja sebe naziva pravoslavnom, potpuno je tačno. Ali ja se nje nisam odrekao zato što sam ustao protiv Gospoda, već, naprotiv, samo

zato što sam svom svojom dušom želio da mu služim. Prije nego što ću se odreći crkve i sjedinjenja s narodom koje mi je neizrecivo drago, ja sam, posumnjavši po nekim znacima u istinitost crkve, posvetio nekoliko godina da bih učenje crkve izučio teorijski i praktično: teorijski – pročitao sam sve što sam mogao o učenju crkve, izučio i kritički analizirao dogmatsku teologiju; praktično – strogo se pridržavao, tokom više godina, svih propisa crkve, posteći sve postove i posjećujući sva bogoslužjenja.

I ja sam se uvjerio da je učenje crkve teorijski lukava i štetna laž, a praktično je skup najgrubljeg praznovjerja i vradžbina koje potpuno prikrivaju sav smisao hrišćanskog učenja. I ja sam se stvarno odrekao crkve, prestao sam da ispunjavam njene obrede i u zavještanju sam napisao svojim rođacima da ne puste k meni crkvene sluge kad budem umirao i da moje mrtvo tijelo sklone što brže, bez ikakvih zaklinjanja i molitava nad njim, kao što se sklanja svaka odvratna i nepotrebna stvar da ne bi smetala živima. Ono međutim, što je rečeno da sam ja „posvetio svoj književni rad i talent koji mi je od Boga dat na širenje učenja suprotnih Hristu i crkvi“ itd. i da „u svojim djelima i pismima koje sam razaslao u velikom broju svojim učenicima i po cijelom svijetu, a naročito u granicama naše drage otadžbine, propovijedam s fanatičkom revnošću nipoštaštavanje svih dogmi pravoslavne crkve i same suštine hrišćanske vjere“ – to je netačno. Nikad se nisam brinuo za širenje svoga učenja. Istina, ja sam u svojim djelima iznosio svoje shvatanje Hristovog učenja i nisam ta djela sakrivao od ljudi koji su željeli da se s njima upoznaju, ali ih nikad sam nisam štampao; ljudima sam govorio kako ja shvatam Hristovo učenje samo onda kad su me o tome pitali. Tim ljudima sam govorio ono što mislim i, ako sam ih imao pri ruci, davao im svoje knjige. Rečeno je takođe da ja odbacujem svete tajne. To je potpuno tačno. Svete tajne smatram niskim, grubim vradžbinama koje nisu u skladu s pojmom

Boga i hrišćanskih učenja i, osim toga, smatram ih kršenjem pravih zapovijesti Jevanđelja. U krštavanju novorođenčadi ja vidim očigledno izopačenje sveg onog smisla što ga je moglo imati krštavanje odraslih koji svjesno primaju hrišćanstvo; u obavljanju tajne braka među onima koji su se sjedinili ranije, i u dopuštenju razvoda i u osvećenju braka između razvedenih, vidim direktno narušavanje i smisla i slova jevanđeljskog učenja. U periodičnom opraštanju grijehova na ispovijestima vidim štetnu obmanu koja samo podstiče na grijeh i uništava strah od sagrešenja. Isto tako u sveštanju masla, kao i u miropomazanju, vidim metode prostih vradžbina, kao i u poštovanju ikona i mošti, kao i u svim onim obredima, molitvama, zakletvama kakvih je pun trebnik. U pričešćivanju vidim obogotvorenje plati i izopačenje hrišćanskog učenja. U sveštenstvu, pored toga što se javno priprema za obmanjivače, vidim i direktno kršenje Hrištovih riječi koje direktno zabranjuju svakome, ma ko to bio, da se naziva učiteljem, ocem i nastavnikom (Jevanđelje po Mateju, 23, 8-10). Vjerujem u ljubav, a ne u vradžbine i molepstvija. Rečeno je, najzad, kao posljednja i najveća moja krivica, da ja „ismijavajući najsvetije predmete vjere nisam ni zadrhtao kad sam izložio podsmijehu najsvetiju od svih tajni – pričešće“. To da ja nisam ni zadrhtao opisujući jednostavno i objektivno ono što sveštenik radi dok priprema tu takozvanu svetu tajnu, to je sasvim tačno; ali to da je ta takozvana tajna nešto sveto, a da je jednostavno opisivanje kako se ona vrši bogohuljenje – to je potpuno netačno. Nije huljenje vjere nazivati pregradom a ne ikonostasom, i čašu čašom a ne putirom, nego je najstrašnije i najogavnije huljenje, koje nikako ne prestaje, da ljudi, iskorišćavajući sva moguća sredstva obmane i hipnoze – uvjeravaju djecu i prostodušan narod da će ako se na određen način i uz izgovaranje određenih riječi isjeckaju komadići hljeba, pa potom stave u vino, u te komadiće ući Bog; i da će, ako se u

ime nekog živog unese taj komadić u sebe, taj biti zdrav; ako se taj komadić unese u sebe u ime nekog umrlog, onda će tome na onom svijetu biti ljepše; i da će u onoga ko pojede taj komadić ući sam Bog. To je strašno! Bilo kako da neko shvata Hristovu ličnost, i njegovo učenje koje uništava zlo svijeta, i tako jednostavno, lako i nesumnjivo pruža dobro ljudima, ako ga samo ljudi ne izopačavaju, to čitavo učenje je prikriveno i pretvoreno u prostačne vradžbine kupanja, mazanja uljem, pokreta tijelom, zaricanja, gutanja komadića i sl., da od tog učenja ne ostaje ništa. I ako jednom neki čovjek pokuša da opomene ljude da učenje Hristovo nije u tim vradžbinama, molepstvijima, službama, svijećama, ikonama, već u tome da ljudi vole jedan drugog, da ne plaćaju zlo zlim, da ne sude, ne ubijaju jedan drugog, onda se digne povika onih kojima su te obmane korisne, i ti ljudi na sav glas, s nepojamnom drskošću, govore u crkvama, štampaju u knjigama, novinama, katihizisima, da Hristos nikad nije zabranjivao zakletvu (prisegu), nikad nije zabranjivao ubistvo (smrtnu kaznu, ratove), da su njegovo učenje o neprotivljenju zlu izmislili neprijatelji Hrista sa satanskom lukavošću. (Propovijed Amvrosija, harkovskog episkopa, prim L.N. Tolstoja) I što je najglavnije, strašno je što oni ljudi kojima je to korisno ne obmanjuju samo odrasle nego, imajući na to pravo, obmanjuju i djecu, onu istu za koju je Hristos govorio da teško onome ko njih obmane. Strašno je to što ti ljudi, radi svojih sitnih koristi, čine tako užasno zlo, skrivajući od ljudi istinu koju je Hristos otkrio i koja im pruža takvo dobro – čijem hiljaditom dijelu nije ravna korist koju su oni dobili od svega toga što čine. Ja sam išao obrnutim putem. Počeo sam s tim što sam zavolio svoju pravoslavnu vjeru više od svoga spokojstva, zatim sam zavolio hrišćanstvo više od svoje crkve, sad volim istinu više od svega na svijetu. I danas se za mene istina podudara s

*hrišćanstvom kako ga ja shvatam. I ja ispovijedam to hrišćanstvo i rado-
sno živim i spokojno i radosno približavam se smrti.“*

Moskva, 4. april 1901.

Tolstoj je vjerovao u Boga, biblijskog. Nakon isključivanja Tolstoja iz redova crkve pa sve do danas dolazi do zloupotrebe i tekstova njegovih o Bogu, kao i zloupotrebe njegovog imena tako da muslimani tvrde da je volio islam, a budisti budizam, itd. Međutim, dobro je što postoje njegove knjige da svjedoče tome šta je zapravo vjerovao. Ukoliko se pitate zašto crkva jednostavno nije kaznila Tolstoja, evo odgovora:

„Sinod RPC bio je na velikim mukama kako da postupi prema Tolstoju čiji je ugled u Rusiji i svijetu bio ogroman. Iako je carsku vlast i crkvu bio izložio bespoštednoj kritici, nisu smjeli da ga zatvore. Plašili su se gnjeva i pobune naroda.

Kakav je autoritet Tolstoj tada imao govori i ova anegdota: „Zašto me ne uhapsite?“, rekao je Tolstoj jednom visokom carskom činovniku. A ovaj mu je odgovorio: „Učinili bismo to, grofe Tolstoj, vrlo rado, ali Vaša slava veća je od naših zatvora. Nju ne možemo da uhapsimo.“

Nakon obraćenja, Tolstoj je zaključio:

„Nije spavao cijele noći i, kao što se događa mnogima i mnogima koji čitaju Evanđelje, prvi je put čitajući sad razumio u potpunom značenju riječi, koje je mnogo puta čitao i nije razabirao. Kao sunđer vodu upijao je u sebe ono što je potrebno, važno i radosno, a otkrivalo mu se u toj knjizi. I sve što je čitao činilo mu se poznatim, činilo se da potvrđuje, da ga privodi spoznaji onog što je znao već odavno ali nije spoznao potpuno i nije vjerovao. A sada je spoznao i vjerovao. I ne samo da je spoznao i vjerovao da će ljudi, izvršujući te zapovijesti, postići najviše dobro što im je dostupno, nego je spoznao i vjerovao sada da svaki čovjek

nema više šta da radi, već da izvršuje te zapovijesti, da je u tom jedino razumni smisao čovječjega života, da je svako odstupanje pogreška koja odmah poteže za sobom kaznu. To je proizilazilo iz cijele nauke, i osobito je jarko i snažno iskazano u priči o vinogradarima. Vinogradari su bili uobrazili da je vinograd u koji su poslani da rade za gospodara njihova svojina, da je sve što je u vinogradu načinjeno za njih te im je jedini posao da se u tom vinogradu naslađuju svojim životom, a da zaborave gospodara i ubijaju one koji ih podsjećaju na gospodara i na njihove dužnosti prema njemu. „To isto činimo i mi“, mislio je Nehljudov, „kad živimo u nezgrapnom uvjerenju da smo mi sami gospodari svoga života, da je on dan za nasladu našu. A to je očito nezgrapnost. Ta ako smo poslani o-vamo, to smo poslani po nečijoj volji i za nešto. A mi smo odlučili da živimo samo za svoju radost, i jasno je da nam je zlo što će biti zlo radniku koji ne vrši volju gospodarevu. A volja gospodareva iskazana je u tim zapovijestima. Samo da ljudi vrše te zapovijesti - i na zemlji će nastati Carstvo Božje, i ljudi će steći dobro koje im je dostupno.“ (Iz knjige „Vaskrsenje“, 12 decembar 1899. godine)